

РОБЪРТ ШЕКЛИ

ЗАЩИТА

Превод от английски: Виолета Чушкова, 1983

chitanka.info

Следващата седмица в Бирма ще стане самолетна катастрофа, но тя едва ли ще ме засегне тук, в Ню Йорк. И фигурите трудно могат да ми навредят. Не сега, когато всички врати на стаята ми са здраво залостени.

Не, голямата опасност си остава лезнеризането. Не трябва да лезнерижа. В никакъв случай. И както не е трудно да се досетите, това ме потиска.

А като капак на всичко мисля, че съм хванал една съвсем досадна настинка.

Всичко започна вечерта на седми ноември. Вървах си по „Бродуей“ на път към закусвалня „Бейкър“. По устните ми играеше лека усмивка — резултат от успешно издържания сутринта изпит по физика. В джоба ми нежно звънтяха пет монети, три ключа и един кибрит.

За да бъде пълна картината, ще добавя, че вятърът бе северозападен, със скорост пет мили в час, че планетата Венера бе в своя апогей, а Луната клонеше решително към пълнолуние. Можете сами да си правите изводи от всичко това.

Стигнах до ъгъла на 98-ма улица и се наках да пресека. Щом стъпих на бордюра, някой ми извика: „Камионът! Пази се от камиона!“

Отскочих назад и се огледах неспокойно. Наоколо не се виждаше никой. После, точно след секунда един камион излезе иззад ъгъла, взе завоя на две колела, мина на червена светлина и забръмча по „Бродуей“. Ако не беше това предупреждение — щях да бъда блъснат.

Чували сте подобни истории, нали? За тайнствения глас, предупредил леля Мини да не се качва на асансьора, който след малко се разбил на приземния етаж, или може би прошепнал на чичо Джо да не пътува на борда на „Титаник“. И тук историята обикновено свършва.

Де да беше свършила и моята история дотук!

— Благодаря, приятелю — казах аз и се огледах наоколо. Нямах никой.

— Все още ли ме чуваш? — попита гласът.

— Да, чувам те. — Завъртях се в пълен кръг и се вгледах подозрително в затворените прозорци на един апартамент точно над

главата ми. — Но къде по дяволите си ти?

— Грониш — отвърна гласът. — Това говори ли ти нещо? Индекс на пречупването. Въображаемо същество. Дявол знае. Точно ли се изразих?

— Ти невидим ли си? — осмелих се да попитам.

— Точно така!

— Но *какво* си?

— Валдузиански дерг.

— Какво?

— Аз съм... моля те, отвори по-широко ларинкса си. Почакай да помисля малко. Аз съм Духът на Коледното минало. Съществото от Черната лагуна. Невястата на Франкенщайн. Призракът...

— Спри малко — казах аз. — Какво се опитваш да ми обясниш — че си призрак или същество от друга планета, това ли?

— То е едно и също — отговори дергът. — Очевидно.

Това напълно изясни нещата. И последният глупак би могъл да разбере, че гласът принадлежи на някой дошъл от друга планета. Той бе невидим на Земята, но неговите по-висши сетива бяха усетили приближаващата се опасност и ме бяха предупредили за нея.

Просто една обикновена, всекидневна свръхнормална случка.

Аз започнах да крача бързо по „Бродуей“.

— Какво има? — попита невидимият дерг.

— Нищо — отвърнах. — Като изключим това, че съм застанал по средата на улицата и разговарям с един невидим чужденец, пристигнал от най-недостъпните кътчета на космоса. Предполагам, че единствен аз мога да те чувам?

— Да, естествено.

— Чудесно! Знаеш ли къде може да ме закара подобно нещо?

— Мисълта, която изразяваш с тези приглушени звуци, не е напълно ясна.

— Кошарата за шантави. Къщата за наместване на чивии. Ремонтната работилница за пернати. Психиатричното отделение. Ето къде пъхат хората, които разговарят с невидими чужденци. Благодаря за предупреждението, приятелче. Лека нощ.

Замаян, аз свърнах в източна посока с надеждата, че моят невидим приятел ще продължи по „Бродуей“.

— Не искаш ли да разговаряш повече с мен? — попита дергът.

Поклатих глава — един безвреден жест, за който не могат да те приберат в лудницата, и продължих да вървя.

— Но ти си *длъжен* да разговаряш с мен — каза дергът с нотка на отчаяние в гласа си. — Един действителен подзвук контакт е толкова рядко и невероятно трудно нещо. Понякога аз мога да предам предупреждението само миг преди опасността. Но тъкмо тогава връзката се изгубва.

Ето къде било обяснението за предчувствието на леля Мини. Само че аз все още нямах никакви предчувствия.

— Подобни подходящи условия могат да не се повторят и след сто години — тъжно отбеляза дергът.

Какви условия? Пет монети и три ключа да дрънчат в един джоб, когато Венера е в апогея си? Предполагам, че това бе достойно да бъде изследвано, но не и от мен. Човек никога не може да докаже тези свръхнормални работи. И без мен си има достатъчно много хора, които плачат за усмирители ризи.

— Остави ме на мира — казах аз.

Един полицай ме погледна насмешливо за тази ми реплика. Усмяхнах се невинно и забързах напред.

— Аз ценя общественото ти положение — започна да ме увещава дергът, — но този контакт е само в твой собствен интерес. Аз искам да те защитавам от неизброимите опасности на човешкото съществуване.

Не му отговорих.

— Щом е така — каза дергът, — аз не мога да те насилвам. Просто ще трябва да предложи услугите си някъде другаде. Довиждане, приятелю.

Любезно му кимнах.

— Една последна дума — каза той. — Стой настрани от метрото утре между дванадесет и тринадесет и петнадесет часа. Довиждане.

— Ха! Защо?

— Някой ще бъде убит на „Каламбъс Съркъл“. Тълпата купувачи ще го блъсне пред един влак. Теб например, ако бъдеш там. Довиждане.

— Някой ще бъде убит там утре, така ли? — попитах аз. — Сигурен ли си?

— Напълно.

— Вероятно вестниците ще пишат за това?

— Предполагам.

— И ти знаеш всички неща от този род?

— Аз мога да долавям всички опасности, които те заобикалят и прерастват във времето. Единственото ми желание е да те защитавам от тях.

Бях спрял. Две момичета ми се присмиваха за това, че си говоря сам. Отново тръгнах.

— Виж какво — прошепнах аз, — можеш ли да изчакаш до утре вечер?

— Ще ми позволиш ли да стана твой защитник? — попита нетърпеливо дергът.

— Ще ти съобщя утре — казах аз. — След като прочета последните вестници.

Съобщението наистина се появи. Аз го прочетох в мебелираната си стая на 113-а улица. Един мъж, блъснат от тълпата, загубил равновесие и паднал пред идващия влак. Това ми достави много материал за размишления, докато чаках невидимия си защитник да се появи.

Не знаех какво да правя. Желанието му да ме защитава изглеждаше напълно искрено. Но аз не бях убеден дали искам тази защита. Когато след един час дергът се свърза с мен, цялата идея ми се стори още по-непривлекателна и му го казах.

— Нямах ли ми доверие? — попита той.

— Аз просто искам да водя нормален живот.

— Ако изобщо можеш да водиш някакъв живот — напомни ми той. — Онзи камион снощи...

— Това бе изключение, опасност, която се случва веднъж в живота.

— И само веднъж в живота си човек умира — каза тържествено дергът. — Както стана и в метрото.

— Това не се смята. Аз изобщо не възнамерявах да пътувам с метрото днес.

— Но ти нямаше също и причина да не *пътуваш*. Ето това е важното. Точно както нямаш причина да не *вземеш душ* до един час.

— Защо пък да не взема?

— Някаква си мис Флин — каза дергът, — която живее малко по-нататък по коридора, току-що е привършила със своя душ и е забравила розовия си хлъзгав сапун в банята на твоя етаж. Ти би могъл да се подхлъзнеш на него и да получиш навяхване на китката.

— Но това не е фатално, нали?

— Не, разбира се, че то едва ли е от класата на, да речем, падането на саксия от покрива, бутната от някакъв си немощен старец.

— Кога ще се случи това? — попитах аз.

— Мислех, че не те интересува.

— Много ме интересува. Кога? Къде?

— Ще ми позволиш ли да продължавам да те защитавам? — попита той.

— Едно нещо искам да знам — казах аз. — Какво ти носи всичко това?

— Удоволствие! — отвърна той. — За един валдузиански дерг най-великото удоволствие на този свят е да помогне на друго някое същество да избегне някаква опасност.

— Но да не би да поискаш нещо друго в замяна? Някоя дреболия като, да речем, душата ми или да станеш властелин на Земята?

— Нищо! Да приемеш заплащане за Защитата би означавало да разрушиш емоционалното преживяване. Всичко, което искам от живота — а това иска и всеки един дерг, — е да защитавам някого от опасности, които той не може да види, но които ние всички виждаме твърде добре. — Дергът замълча, а после добави тихо: — Ние дори не очакваме благодарност.

И така това реши окончателно въпроса. Откъде можех да се досетя за последствията? Откъде можех да зная, че тази помощ ще ме доведе до положение, в което не трябва да лезнерижа?

— И какво ще ми кажеш за тази саксия? — попитах аз.

— Тя ще падне на пресечката на Десета улица и булевард „Макадамс“ в осем и половина утре сутринта.

— Десета и „Макадамс“? Къде се намира това?

— В Джързи Сити — отговори отривисто той.

— Но аз никога, през целия си живот не съм ходил в Джързи Сити! Защо ме предупреждаваш за това?

— Аз не знам къде ще ходиш и къде няма да ходиш — заяви дергът. — Просто те предупреждавам за опасностите, независимо къде могат да възникнат те.

— И какво трябва да сторя сега?

— Каквото си поискаш — каза ми той. — Просто си живея своя нормален живот.

Нормален живот. Ха!

Всичко започна много добре. Аз, както и преди, посещавах лекции в Колумбийския университет, пишех домашни задания, гледах филми, ходех на срещи, играех тенис на маса и шах. Никога не давах вид, че се намирам под пряката защита на един валдузиански дерг.

Един-два пъти на ден дергът идваше при мен. Той ми казваше нещо от този род: „Разхлабена решетка на авеню «Уест Енд» между 66-а и 67-ма улица. Не стъпвай на нея.“

И разбира се, аз не стъпвах. Но някой друг стъпваше. Често виждах тези съобщения във вестниците.

След като веднъж свикнах с това, то ми даде особено чувство на сигурност. Един чужденец се блъскаше по двадесет и четири часа на ден и всичко това с едничката цел да ме защитава. Свръхнормален телохранител! Тази мисъл ме изпълни с огромна увереност.

Не бих могъл да желая моят светски живот през този период да бъде по-добър.

Но скоро дергът стана прекомерно усърден. Той започна да изнамира все повече и повече опасности, които в по-голямата си част нямаха абсолютно никакво отношение към живота ми в Ню Йорк — неща, които трябваше да избягвам да върша в Мексико Сити, Торонто, Омаха и Папеете.

Накрая го попитах дали възнамерява да ме уведомява за всяка потенциална опасност на Земята.

— Но това са само няколко, най-малкото на брой опасности, които те засягат или могат да те засегнат — каза ми той.

— В Мексико Сити? И Папеете? Защо не се ограничиш с местната картина? Да речем Ню Йорк и околностите му?

— Местопроизшествието не е от значение за мен — отвърна упорито дергът. — Моите предсказания са свързани с времето, а не с пространството. Аз трябва да те защитавам от *всичко*.

Това бе толкова трогателно, че аз нищо не можах да кажа. Просто трябваше да пресявам неговите сведения за различните опасности в Хобокън, Канзас Сити, Ангкор Уат (срутваща се статуя), Париж и Сарасота. Едва след това стигах до местните опасности. След това пренебрегнах повечето от очакващите ме опасности в Куинз, Бронкс, Стейтън Айлънд и Бруклин и се съсредоточавах главно върху Манхатън.

Често обаче изчакването си струваше. Дергът ме спаси от няколко твърде досадни преживявания — опит за грабеж на „Катидръл Паркуей“ например, нападение в гръб от малолетни и пожар.

Но той постепенно увеличи темпото. Започна се с два сеанса на ден. След един месец той ежедневно ме предупреждаваше по пет до шест пъти. И накрая неговите предупреждения — местни, национални и международни — заприиха в непрекъснат поток.

Бях изправен вече пред толкова много опасности, че те надминаваха границата на всякаква приемлива вероятност.

Ето как изглеждаше един обичаен ден:

„Развалена храна в закувалня «Бейкър». Не яж там довечера.“

„На автобус 312, линия Амстердам спирачките не са в ред. Не се качвай на него.“

„В шивалня «Мелън» има пробойна в газопровода. Очаква се експлозия. По-добре дай дрехите си за химическо чистене другаде.“

„Свиреп мелез търси плячка между Ривърсайд Драйв и Сентръл Парк Уест. Вземи такси.“

Много скоро започнах да посвещавам по-голямата част от времето си на това, да не върша определени неща или да избягвам някои места. Опасността, изглежда, дебнеше зад всеки уличен стълб, причакваше ме.

Започнах да подозирам, че дергът умишлено увеличаваше броя на съобщенията си. Това изглеждаше единственото възможно обяснение. В края на краищата бях живял достатъчно дълго, преди да го срещна, без каквато и да било свръхнормална помощ и бях се справял съвсем прилично. Защо сега рисковете ми трябва да се увеличават?

Зададох му този въпрос една вечер.

— Всичките ми съобщения са абсолютно достоверни — каза той, очевидно малко засегнат. — Ако не ми вярваш, опитай се да светнеш

лампите на лекцията си по психология утре.

— Защо?

— Неизправна инсталация.

— Аз не поставям под съмнение твоите предупреждения — го уверих. — Знам само, че животът ми, преди твоята поява, не е бил никога толкова опасен.

— Разбира се, че не е бил. Ти сигурно знаеш, че ако човек приеме защита, той трябва да приеме също така и отрицателните страни на тази защита.

— Какви отрицателни страни?

Дергът се поколеба.

— Защитата поражда необходимост от допълнителна защита. Това е всеобща постоянна величина.

— Я повтори! — казах аз напълно объркан.

— Преди да ме срещнеш, ти си бил като всички останали и си се излагал на такива опасности, каквито ти е предлагало твоето положение. Но с моето идване се промени непосредствената ти околна среда; и твоето положение в нея също претърпя промяна.

— Промяна ли? Защо?

— Защото и аз съм в нея. До известна степен сега ти участвуващ в моята околна среда, така както и аз участвам в твоята. И разбира се, известно е, че избягването на една опасност открива пътя за други.

— Да не би да искаш да кажеш — рекох аз много бавно, — че опасностите, които ме заплашват, са се увеличили *поради* твоята помощ?

— Това беше неизбежно — въздъхна той.

В този момент с радост бих удушил дерга, стига да можех да го видя или пипна. Испитвах гневното чувство, че съм бил изигран и подведен от някакъв извънземен мошеник.

— Добре — казах аз, като се овладях. — Благодаря за всичко. Ще се видим на Марс или някъде другаде, където живееш.

— Не искаш ли вече да те защитавам?

— Позна. И не хлопвай силно вратата, като излизаш.

— Но какво има? — попита искрено объркан дергът. — Истина е, че в твоя живот опасностите се увеличиха, но какво от това? Чест и слава е да влезеш в двубой с опасността и да излезеш победител от

него. Колкото по-голяма е заплахата, толкова по-велика е радостта от преодоляването ѝ.

За пръв път видях колко чужд бе този чужденец.

— Не и за мен — казах аз. — Обирай си крушите!

— Рисковете ти наистина се увеличиха — започна да спори дергът, — но моята способност да ги откривам е все още напълно в състояние да се справя с тях. Аз съм *щастлив*, че мога да се справям с тях. А твоята сигурност само печели от това.

Поклатих глава.

— Знам какво ще последва. Моите рискове просто ще продължават да се увеличават, нали?

— В никакъв случай. Що се отнася до нещастните случаи, то ти си достигнал количествения предел.

— Какво означава това?

— Това означава, че няма да има по-нататъшно нарастване на броя на нещастните случаи, които трябва да избягваш.

— Добре. А сега ще се махнеш ли по дяволите оттук?

— Но аз тъкмо ти обяснявах...

— Ясно. Нови рискове няма да има — само старите ще се множат. Виж какво, ако ме оставиш на мира, моята първоначална околна среда ще се върне, нали така? А с нея и моите първоначални рискове?

— Може и да се върнат — съгласи се дергът. — Ако оцелееш.

— Ще си опитам късмета.

Дергът помълча за известно време. Най-сетне каза:

— Сега не можеш да си позволиш да ме отпратиш. Утре...

— Не ми казвай. Аз сам ще избягна злополуката.

— Нямах пред вид нещастен случай.

— Какво тогава?

— Просто не знам как да ти го кажа. — По гласа му личеше, че е затруднен. — Казах ти, че нова количествена промяна няма да има. Но не споменах за качествената.

— За какво говориш? — изкрещях му аз.

— Опитвам се да ти обясня — каза дергът, — че те преследва един гампър.

— Един какво? Каква е пък тази шмекерия сега?

— Гампърът е същество от *моята* околна среда. Допускам, че го е привлякла нарасналата ти възможност да избягваш опасностите, която несъмнено се дължи на моята защита.

— Да го вземат дяволите този гампър и теб да те вземат мътните.

— Ако той дойде, опитай се да го прогониш с имел. Желязото, ако се допре до мед, често е ефикасно. Освен това...

Хвърлих се в леглото и зарових главата си под възглавницата. Дергът разбра намека. След миг усетих, че си е отишъл.

Какъв идиот съм бил! Ние земните обитатели имаме един общ порок. Вземаме всичко, което ни се предложи, независимо дали имаме или нямаме нужда от него.

Човек по този начин може да си докара много неприятности.

Но дергът си беше отишъл и най-лошото за мен бе свършило. Ще се стегна за известно време и ще оставя нещата да се избистрят. След няколко седмици вероятно ще...

Изведнъж ми се стори, че из въздуха се понесе тананикане.

Надигнах се от леглото. Единият ъгъл на стаята бе необичайно тъмен и почувствувах студен повей върху лицето си. Тананикането се усили — не, това не бе тананикане, а смях — гърлен и еднообразен.

Добре, че в този миг никой не ми направи портрет.

— Дерг — изпищях аз. — Измъкни ме от тази опасност!

Той беше пристигнал.

— Имел! Само го размахай пред гампъра.

— Къде по дяволите мога да намеря имел?

— Тогава желязо и мед!

Хвърлих се към бюрото си, грабнах едно медно преспание и обезумял, потърсих някакво желязо, за да го допра до него. Нещо издърпа от ръката ми преспанието. Успях да го хвана, преди да падне. Тогава съзрях автоматичната си писалка и допрях писеца ѝ до преспанието.

Тъмнината се разпръсна. Студът изчезна. Мисля, че припаднах.

Един час по-късно дергът каза тържествуващо:

— Видя ли? Значи, имаш нужда от моята защита.

— Предполагам, че имаш право — отвърнах вяло аз.

— Ще са ти необходими някои неща — каза дергът: — вълча отрова, щир, чесън, гробищна пръст...

— Но нали гампърът си отиде?

— Така е. Обаче остават грейлерите. А ти трябва и защитни средства срещу липите, фигите и мелгерайзера.

И така аз написах списъка му от билки, благовония и церове. Не си направих труда да го попитам за тази връзка между свръхестественото и свръхнормалното. Моите познания по този въпрос бяха вече цялостни и подробни.

Духове и призраци? Или извънземни жители? Това е едно и също — бе заявил той и сега разбрах какво е искал да каже. В повечето случаи те не ни закачат. Ние имаме различни нива на възприятие, дори на съществуване. До мига, в който човек изглупява и привлича вниманието върху себе си.

Сега аз бях включен в играта им. Някои от тях искаха да ме убият, някои ме защитаваха, но никой не го беше грижа за мен, дори и дергът. Те се интересуваха единствено от моето участие в играта, ако можем да наречем така това, което ставаше.

Да изпадна в това положение бе чисто моя грешка. В началото бях имал на свое разположение цялата мъдрост, натрупана от човешката раса, огромната расова ненавист към вещици и призраци, безразсъдния страх от чуждопланетния живот. Защото моето приключение се бе разигравало хиляди пъти и историята как един човек започнал да се занимава със зловещи неща и повикал при себе си духа е била разказвана неизброимо много пъти. Защото като повикал духа, той привлякъл вниманието върху себе си — най-лошото нещо, което е могло да му се случи.

И така аз бях свързан неразделно с дерга, както и дергът с мен. В същност до вчера. Сега отново разполагам със себе си.

Няколко седмици положението бе спокойно. Бях отблъснал фигите по един много прост начин — държах вратите на стаята си здраво залостени. Липите бяха по-страшни, но с тях се справих с помощта на око от крастава жаба. А мелгерайзерът бе опасен само при пълнолуние.

— Ти си в опасност — каза ми вчера дергът.

— Пак ли? — попитах аз с прозявка.

— Този път ни преследва трангът.

— Нас ли?

— Да, мен, а също и теб, защото дори един дерг може да изпада в рискове и опасности.

— Толкова ли е опасен този транг?

— Изключително.

— Добре де, какво да направя? Да сложа змийска кожа на вратата? Или петоъгълник?

— Нищо подобно — отвърна дергът. — С транга трябва да се справим по пътя на отрицанието, като се избягват определени действия.

До този момент ми бяха наложени толкова много ограничения, че едно повече едва ли би имало някакво значение.

— Какво не трябва да правя?

— Не трябва да лезнерижеш — каза дергът.

— Да лезнерижа? — намръщих се аз. — Това пък какво е?

— Разбира се, че го знаеш. То е обикновено ежедневно човешко действие.

— Вероятно го зная под друго име. Обясни.

— Е, добре. Да лезнерижеш — това значи да... — Той изведнъж замълча.

— Какво?

— Той е тук. Трангът!

Долепих гърба си до стената. Стори ми се, че усетих едва доловим мирис на прах, но това можеше да бъде и резултат от изопнатите ми нерви.

— Дерг! — изкрещях аз. — Къде си? Какво трябва да направя?

Чух писък и ясният звук от щракане на челюсти.

— Той ме пипна! — извика дергът.

— Какво трябва да направя аз? — извиках отново.

Чу се ужасен шум от дъвчещи зъби. Едва-едва дочух гласа на дерга: „Не трябва да лезнерижеш!“

След това настъпи тишина.

И така сега седя като на тръни. Следващата седмица в Бирма ще стане самолетна катастрофа, но тя едва ли ще ме засегне тук, в Ню Йорк. И фигурите трудно могат да ми навредят. Не сега, когато всички врати на стаята ми са здраво залостени.

Не, голямата опасност си остава лезнеризането. *Не трябва* да лезнерижа. В никакъв случай. Ако успея да се въздържа от лезнеризане, всичко ще отmine и преследването ще бъде насочено към някой друг обект. Това трябва да стане! А само трябва да изчакам!

Бедата се състои в това, че аз нямам и представа какво може да бъде лезнеризане. Обикновено човешко действие — бе казал дергът. И така поне засега се въздържа, доколкото мога, от повече действия.

Подремнах малко легнал по гръб и нищо не се случи, значи, това не е лезнеризане. Излязох да си купя нещо за ядене, платих за покупката, сготвих си, изядох яденето. И това не се оказа лезнеризане. Написах тази история. И *това* не бе лезнеризане.

Въпреки всичко ще се измъкна от тази опасност.

Сега ще подремна малко. Мисля, че съм понастинал. Ето сега трябва да ких...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.